

Kommentar på Ingrid Forslers och Saga Hanséns artikel i DN Debatt (23:e september 2026): ”Tyvärr, att förbjuda skärmar i skolan kommer inte hjälpa.” [Länk till artikel (DN)]

Magnus Haake, docent i kognitionsvetenskap med inriktning på lärande och undervisning, Lunds universitet.

Agneta Gulz, professor i kognitionsvetenskap med inriktning på lärande och undervisning, Lunds universitet.

Lund, 5 oktober 2026

Forskarna Ingrid Forsler och Saga Hansén argumenterar i **DN Debatt (23/9)** för att den svenska nedgången i läsförståelse i PISA 2025 inte kan knytas till skolans digitalisering. De tar inledningsvis fasta på att PISA-resultaten 2018 och 2022 var avsevärt bättre än de från 2025 och hävdar sedan att det svenska samhället och skolan under denna tid utmärktes av en höggradig digitalisering men att ”regeringen [därefter satsat på en] övergång ’från skärm till pärm’”.

Visst talas det alltmer om att besinna skolans digitalisering, men inte mycket har hänt. Tidigast 2028 kommer nya styrdokument att träda i kraft och det nationella mobilförbudet infördes helt nyligen. Det säger sig självt att inget av detta kan avspeglar sig i PISA 2025. (Först i PISA 2037 kan det finnas resultat från elever som gått hela sin grundskoletid i en reformerad skola.) Därtill har de svenska elever som gjorde PISA 2025, jämfört med 2018 och 2022, snarare haft en än mer digitaliserad uppväxt och grundskoletid redan från tidig ålder.

Debattörerna ondgör sig också över att skärmarna ges skuld för läsförståelseraset, trots att detta lyfts inom hela OECD. I detta avseende bör Sveriges ras ses som en del av ett internationellt ras där samhällens och skolans digitalisering är en uppenbar gemensam kandidat som inte kan ignoreras. Det är bland annat välbelagt att unga ägnar mycket tid åt skärmaktiviteter som sociala medier och spel där algoritmer pumpar ut snabba belöningar och med alla knep försöker hålla kvar användarna. Detta innebär en direkt negativ påverkan på utvecklingen av grundläggande förmågor som koncentration och uthållighet, vilket i sin tur försämrar elevers förutsättningar att utvecklas som läsare. I en skola där elevernas lärmiljö är starkt digitaliserad är det därtill alltför lätt att byta ut läsande mot att lyssna eller se på film.

I sina försök att argumentera för en fortsatt digitalisering av skolan lyfter debattörerna fram Estland med sina höga PISA-resultat och fortsatta satsningar på digitalisering, men utelämnar samtidigt viss information: Det stämmer att Estland fortsätter sin digitalisering, men den genomsnittliga

skärminteraktionen i skolan är 1,5 timmar per dag för elever i Estland och 2,4 timmar i Sverige. Det är också riktigt att Estland ligger högt i läsförståelse i PISA, men resultaten har, liksom i Sverige, försämrats påtagligt från 2018 till 2025.

Debattörerna kritiserar även det nyss införda nationella mobilförbudet och ifrågasätter forskningsstödet för att mobiltelefoner i klassrummet försämrar elevers förutsättningar att lära. De kan knappast vara okunniga om den stora mängd forskning som entydigt manar till försiktighet, men än viktigare är frågan om var bevisbördan ligger. Innan införandet av mobiltelefoner och uppkopplade datorer i klassrummen borde man efterfrågat robusta och välgrundade underlag som visade att detta är gynnsamt för elevers lärande och saknar oönskade bieffekter. Var finns dessa underlag?

Vidare beklagar debattörerna att ”lärare som investerat tid och kraft i att på ett meningsfullt sätt integrera digital teknik i sin undervisning” måste börja om. Detta är, återigen, antingen okunnighet eller dimridåer. De nya läroplanerna förespråkar en större restriktivitet och eftertanke vad gäller digital teknik i *elevernas lärmiljö*, men lärares bruk av digital teknik i sin undervisning omtalas inte.

Nya styrdokument tydliggör även åldersfaktorn. Ju yngre elever, desto viktigare med restriktivitet och eftertanke när det kommer till digitala resurser och miljöer. Det gör att skillnaden mellan tidigare och nuvarande styrdokument blir särskilt stor i förskolan med avseende på 1–6-åringarnas skärminteraktion, och kanske är det här skon klämmer. Forsler och Hansén har båda forskat på ’digitalisering i förskolan’. Risken är att denna forskningsinriktning tappar i lyskraft och en personlig besvikelse är i så fall förståelig. Men vuxna akademikers möjlighet till karriär kan inte överordnas strävan att erbjuda den uppväxande generationen barn och unga så bra förutsättningar som möjligt att lära och utvecklas.